

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben hához hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszaszállít
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Nővédelem.

Óriási gyűlést tartott nemrég Párisban több ezerre menő feminista nő. A gyűlésnek főpontja egy öt részből álló s a képviselőházhoz benyújtandó törvényjavaslat volt az iránt, hogy a házasság intézményét törölje el a kormány, a legszigorúbban tiltsa meg az esketést, a hűségkü kivánója pedig több évre terjedő fogházzal sújtassék.

Főlétséges mondani, hogy a kik ily szembeálló módon követelik a házasság eltörlését, a hűség megbüntetését, azok nem is érdemelnek, nem is kapnak hűséget, ily nőktől senki sem vár s nem is várhat hűséget, sőt a szó nemes értelmében vett feminizmus ügye is távol áll tőlük, a melylyel akarva, nem akarva, a modern állapotokat, a jelen idők követelményeit tekintve, a társadalom irányítóinak, vezetőinek foglalkozniuk kell.

Ismert körülmény, hogy az ókorban a nőnek igen alárendelt szerepe volt, a keresztény társadalomban lettek a nők jogai egyenlők a férfiak jogaival. Azonban a nők egyrésze ma már nem elégszik meg ezzel, hanem egyenlő óhajt lenni az értelmi tevékenységben, a köz-

életi befolyásban a férfiakkal; ugyanazt a tudományt, önálló munkakört keresi, követeli magának, s egyenlő részt mindenkiből, melynek a férfi részese.

Nálunk eddigelé csak szóróvívók voltak az eszmének hivei, terjesztői. Most a magyar nő eltekintve attól, hogy pártában nem szeretett maradni, mint kevéssel beérő, divatot nem hajhászó munkás háziasszony a legszerényebb körülmények között is föltalálva s jól érezve magát, legtöbbször könnyen férjhez ment s szűkös helyzetében férjem-uram is elmondhatta Petőfivel, hogy: »Áldja Istenét, kit Istene megáldott, adván neki meleg hajlékot s családot.«

Ma már az igények megsokasodtak, a nézetek megváltoztak, a házasságok egyrésze nem az égben köttetik s bárha még távol állunk a rómaiak aranykorától, a hol is a házasság már mint a személyes élv által az állam iránti kötelességnek hozott áldozatként tekintett, de az is bizonyos, hogy növekedőben van azoknak a férfiaknak a száma, akik nem szívesen vállalják magukra a házasság terheit és kötelességeit hozomány nélkül s így szaporodik azoknak a nőknek a száma is, akik akaratukon kívül

pártában maradván, támasz hiányában arra vannak utalva, hogy saját maguknak keresve posztit, kiki tisztessége uton megkeresse kenyerét.

A keresztényszociális tevékenységnek fő feladata, miszerint e célt előmozdítani segítse, hogy a társadalomban minden egyén jogos igényeit szem előtt tartsa mindenki oly mértékben részesüljön annak anyagi és szellemi javaiban, mint a hogy azt a társadalom egészséges fejlődése megengedi, megkívánja.

A modern nőnevelésnek alkalmazkodnia kell tehát az idők szükségletéhez, a nélkül, hogy a régi alapról letérjen. Mert a ki hátrafelé megy, soha sem fog előrehaladni s a hagyományos neveléstől eltérő materialis kommunista irány elfogadása, mely a keresztény műveltséget, vallás erkölcsiséget a haladás kerékkötőjeként állítja oda s nemcsak a társadalomra nézve lenne veszedelmes, hanem a gyöngyöbb félre is, mert a férfi a hagyományos tiszteletet félretelve, a nőben csak versenytársát látva, könnyen leszorítja arról a helyről még azokat is, kiket a kenyérkereseti pályára nem vetélkedési kedv vagy hűség hajtott.

Udvardi József.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Egy év a Katholikus Kör életéből.

— Titkári jelentés a nagyváradai Kath. Kör 1908. évi működéséről. —

Az elmúlt 1908-ik esztendőről, Katholikus Körünk 13-ik életévéről, kötelességünkhöz képest számot adunk a tisztelt közgyűlés előtt.

Lehetetlen, hogy a fájdalom érzetével ne kezdjük jelentésünket. Kath. egyesületünket még egy esztendőben sem érte olyan mérvű vesztés mint az 1908-ik évben.

Elvesztettük egyesületünket megalapító egyházi elnökönket s elvesztettük főpásztorunkat.

Az a buzgó lelkipásztor, ki 1894. és 1895-ben 65 éves korában, az egyházpolitikai harcok viharában egyesíteni tudta lankadatlan munkával kath. társadalmunkat; aki agg korában föl mert lépni Nagyváradon, abban az időben a Kath. Kör megalakításának eszméjével s másfél esztendő alatt lére is hozta; aki az elmúlt 13 év alatt egyesületünknek gyámola, atyja volt; az az aggyastyán mult évben szeptember 26-án Teremtőjéhez költözött.

Kath. egyesületünk megalapítójának emléket méltóképen megünneplendő: évi jelentésünk keretéből kikapcsoljuk. Alapítónk arcképét

egyesületünk tisztelt közgyűlésének külön emlékszedés kíséretében óhajtjuk bemutatni s örök emléktől átadni.

Az elmúlt év második sulyos csapása: Kath. Körünk második főpásztori védnökének dr. Szmeccsányi Pál megyés püspökünknek korán bekövetkezett halála.

Kath. Körünk valóságban korán vesztette el második védőjét.

Hiszen alig néhány éve, hogy biboros védnök elhunyt miatti árvaságunkban megtaláltuk igazi nemes értelemben: vigasztalónkat, új főpásztori védnököt.

Keresztény katolikus társadalmunk talán sehol az országban nem él annyi változatos küzdelemmel mint városunkban. Nem csoda ha a biboros védő elvesztése, kinek első oltalom karjai segítették Kath. Körünk létrehívását, fölszédülését, lényegesen járult hozzá küzdelmeink sorozatához. Az alapszabályban előírt kötelesség mellett tehát az árvaság érzete is sarkalt bennünket, midőn új főpásztorunk installációja után néhány hétre már bizalommal folyamodtunk hozzá s küldöttségileg kértük a védnöki tisztt elfogadására.

Igazi apostoli főpásztori szívre találtunk, melylyel magához ölelte egyesületünket; bölcsessége átlátta körünk fontos rendeltetését misszióját s küldöttségünket még jobban báto-

ritotta XIII. Leó pápának halálutójában mondott szavaival: »Leó meghal, de a pápaság él örökké.« — Így van ez — folytatá főpásztorunk — az egyházmegye püspöke itt van most is. Jól tudom mily nagy arányú tevékenységet fejtett ki boldogult elődöm a nagyváradai kath. kör megalapításában; az ő nyomdokait akarom követni.

Az a melegség, az a rokonszenv, mely főpásztorunk ajkairól első fogadtatásukkor elömlött, mindnyájunkat meghódított. Elmondhattuk róla, hogy nem leereszkedésével hatott, hanem avval, hogy mindnyájunkat magához emelt s az ő lelki tökéletességében s ritka szívjóságában mintegy megtisztulva éreztük magunkat.

A most leirt fogadtatás után nem sok idő telt el s főpásztor védnök már meglátogat bennünket a körben. Nem szerette a formáliságokat; minden üzenetnélkül jött fel egyik vasárnapon titkárával s az itt szórakozó tagokat váratlanul meglepte. Egész délután együtt időzött velünk, kedvesen tréfálva, beszélgetve a tagokkal s az ő szeretett Palotay bácsijával. A kör helyiségeit, berendezéseit, könyvtárát tüzetesen átvizsgálta; részletesen kérdezősködött a tagok számáról, az egyesület életéről s hiányairól.

Míg a betegség nem nyugozta le, sze-

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-
 köhögés, skrofulozis, Influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenki
 „Roche“ eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche“

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerár-
 baa. — Ára övegenként 4.— korona.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, március 11.

A képviselőház mai ülésén tovább tárgyalták a jövedelemadóról szóló törvényjavaslatot melynek szakaszait gyors egymásutánban a negyvenegyedikig a hetvenhetedikig, tehát teljesen bevégezték. Ugyancsak megkezdtek a közszolgáltatások egyesített kezeléséről szóló törvényjavaslatot is tárgyalni.

A legtöbb szakasznál *Polónyi Géza* volt feliratkozva szólásra, betegsége miatt azonban nem jelent meg a Házban s így egymásután, a legtöbb helyen *Mezőfi Vilmos* és *Vázsonyi Vilmos* módosítási indítványával gyorsan végeztek a jövedelemadóval. A javaslat befejezése után az elnök tíz perc szünetet adott, azután áttért a Ház az utolsó két adóügyi javaslat tárgyalására. A közszolgáltatások kezeléséről szóló törvényjavaslatot is *Polónyi Géza* szavainak kellett volna bevezetni s így a feliratkozott második szónok, *Csöthy Géza* szólt először. A javaslatot elfogadja, de kijelenti, hogy lesznek észrevételei, amiket majd a szakaszonkénti tárgyalásnál fog felsorolni.

Justh Gyula elnök egynegyed tizenegy órakor nyitotta meg az ülést.

Az ötvenötödik szakaszhoz *Vázsonyi Vilmos* szól. A szakaszban, mely a felszólamlási bizottság tagjainak számáról és megválasztásáról szól, módosítani valót talál. A 6-ik bekezdéshez módosítási indítványt nyújt be és ennek elfogadását kéri.

Wekerle Sándor miniszterelnök a szakaszt a pénzügyi bizottság szövegezése szerint kéri elfogadni és a Ház így határoz.

Az ötvenhatodik és ötvenhetedik szakaszok változatlanul fogadtatnak el.

Az ötvennyolcadik szakasznál

Vázsonyi Vilmos beszél. Az ötvennyolcadik szakasz második bekezdéséhez ajánl módosítást.

Wekerle Sándor miniszterelnök a szakaszt változatlanul elfogadását kéri és a Ház így határoz. Az 59. és 60. szakaszok változatlanul fogadtatnak el.

A hatvanegyedik szakasznál

Vázsonyi Vilmos az első C) ponthoz és a második B) ponthoz ajánl módosítást.

Mezőfi Vilmos hozzájárul *Vázsonyi* módosításához, s ezt *Kelemen Samu* is magáévá teszi.

Wekerle Sándor miniszterelnök nincs ellene *Vázsonyi* módosításának, mert a felebbezési jogokat, illetve panaszokat egyforma helyekre utasítja.

A Ház a szakaszt *Vázsonyi* módosításával fogadja el.

A hatvanhetedik szakaszról a hetvenegyedikig változatlanul fogadja el a Ház.

A hetvenegyedik szakasznál

Vázsonyi Vilmos beszél. Ez a szakasz a jövedéki eljárás alá eső kihágásokról szól. Több módosítást ajánl az adózók érdekében megvédése céljából.

Mezőfi Vilmos szintén ajánl módosítást méltányossági szempontokból, s egy újabb bekezdés hozzátoldását kéri, amely a következőképp szóljon: büntetlen marad a tettes akkor is, ha jóhiszeműségét elfogadhatón indokolja.

Wekerle Sándor miniszterelnök egyáltalán nem tartja helyesnek az előtte felszólalók módosítását. Nagyon jól ismeri az adózókat, akik a kincstárt nagyon sokszor akarják szándékosan megkárosítani. Ezeket szigorúan kell megbüntetni. Ha még csak szóval törekednének a kincstár megkárosítására, hagyján volna, de mikor valaki írásban adja be mindezeket, nem szabad elkerülnie a büntetést.

A 72. és 73. szakasz változatlanul fogadtatnak el.

A hetvenegyedik szakasznál

Mezőfi Vilmos két módosítást is nyújt be.

Wekerle Sándor miniszterelnök azt a 800 korona minimumot nem tartja olyan csekélynek, mint *Mezőfi*. Ennek a résznek változatlan fenntartását kéri. A második módosításhoz sem járul hozzá.

A Ház a szakaszt változatlanul fogadja el.

A hatvanötödik szakasznál

Wekerle Sándor miniszterelnök a 3 ik pontjához ajánl stiláris módosítást, a Ház e szerint fogadja el a szakaszt.

A hatvanhatodik és hatvenhetedik szakaszok változatlanul fogadtatnak el s így a jövedelem adóról szóló javaslat szakaszonkénti tárgyalása véget ért.

Az elnök tíz percre felfüggeszti az ülést.

Szünet után.

Elnök az ülést újból megnyitja.

Következik a közszolgáltatások egyesített kezeléséről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Csöthy Géza elfogadja a javaslatot, de az

egyik szakasznál több-kevesebb módosítást fog benyújtani, illetve felvilágosítást fog kérni egyes dolgokra vonatkozólag a pénzügyminisztertől, s a címnél is csak azért szólalt fel, hogy ezt bejelentse.

Matky Emil a jegyzők érdekében szólal fel.

Wekerle Sándor kijelenti, hogy a javaslat az adóbehajtás és kezelésben igen nagy reformokat tartalmaz s így a jegyzők helyzete nem lesz nehezebbé téve.

A Ház a javaslatot elfogadta.

A részletes tárgyalások során a javaslatot változatlanul fogadta el a Ház. A javaslat harmadszori olvasása a következő ülés napirendjére van kitűzve.

Az ülés 2 órakor ért véget.

A politikai helyzet.

A bankbizottság tegnapi ülésének lefolyása nem igen alkalmas arra, hogy a Kossuth által ismét propagált fuziót elősegítse. Az alkotmánypárt és néppárt a bankbizottságban is szembe került a függetlenségi párttal, mely keresztülvitte, hogy a Holló-féle előadói javaslat érdemleges tárgyalása megkezdessék.

Bár a bankbizottság határozata, melyet a Ház elé fognak terjeszteni, egyelőre nem változtat a politikai helyzeten, minthogy a kormány az Ausztriával való tárgyalások befejeztéig szabad kezet nyert, mindazonáltal konstatació, hogy a bankbizottság ülései a kormánynak kellemetlenek és a koalíció egységének ártnak. A dolgok ma megint úgy állanak, hogy a válság a legkisebb incidens következtében az egész vonalon kitörhet.

Kossuth levele a függetlenségi párt nagy részét kijózanította. Ezek azonban ismét kerülleteikbe utaztak, úgy, hogy Budapesten majdnem kizárólag csak a *Justh* hívei tartózkodnak, akik a vezérükkel az élükön folyton szitják a tüzet azok ellen, akik nem feltétlenül követelik a bankot. *Justh* már megint obstrukciót hirdet a folyosókon, hívei pedig folytatják az akciót az alkotmány- és néppárt ellen.

Ugron Gábor szerint a *Justh*-féle csoport akciója nem is annyira az önálló bank meg-

mélyesen részt vett *Katholikus Körünk* lyceumi előadásain s első volt ki a közreműködőket szívesen üdvözölte sikerült föllépésükért.

Bőkezűségében nem egyszer volt részünk; s nemcsak magas összegre rugó házbér tartozásunkat engedte el, de számos esetben nyújtott anyagi támogatást. Láttuk, hogy egyesületünk fontos missióját nem képes megoldani a céljának meg nem felelő jelenlegi *Kör* helyiségben. A legnagyobb gonddal tanulmányozta választmányunk memorandumát, az építendő új *kör* ügyében, melyet elnökségünk 1904. évben személyesen adott át a főpásztornak. Nemsokára értesültünk védőnk elhatározásáról, hogy az új építkezést *Kath. Körünk* jövő hivatására szükségesnek tartja, elvileg hozzájárul. És azután... bekövetkezett több mint három évig tartó betegsége, mely megakasztá meghiusítá *körünk* tervezett fejlesztését is.

Az enyhe éghajlat, a svájci levegő, a gondos ápolás jótékonyan hatottak a sok szellemi munkától összeroncsolt fizikumra új életet nem adhattak. 1908. augusztus 8-án este alig 63 éves korában *St. Moritz*-Badban megszünt dobogni főpásztor védőnk szíve, kinek szeretetét, hozzájárulását való kegyes vonzódását drága emlékként őrizzük benső imánk mellett: hogy az *Ur Jézus* zárja szívébe a mi felejtethetlen védőnk lelkét s szenvedéséért nyujtsa örök szeretetét.

Mult évi tevékenységünk felsorolását *kath*

lyceumi előadásainkkal kezdjük. 1908 ban összesen 9 előadást rendeztünk és pedig 2 matiné, 2 böjti estélyt, 1 hangversenyes záróünnepélyt, egy *Szt. László-ünnepélyt*, egy *Pius-ünnepélyt* 2 *Uránia* előadást.

Február 9 én dr *Giesswein Sándor* nyitotta meg *kath. lyceumainkat* »Társadalmi kötelességeink« c. előadásával. A nagy ker. sociologus föllépése esemény volt városunkban s nemsokára ha a kir. *kath. jogakadémia* diszterme zsufolásig megtelt. Február 23 iki matinéonk dr *Patak Arnold* tartott szép előadást »*Lourdes és a tudomány*« címen, tudomány fegyvereivel bizonyítva a lourdesi gyógyulások természetfölötti eredetét. Ugyanakkor *Vucskics Jenő* a klasszikus zenéről tartott érdekes csevegést. Március 19-én kezdtük meg böjti estélyeinket. Dr *Lestyán Endre* magvas beszéde a *kath. érzületről* szólt, míg *Ápril 9-én* *Popity János* olvasta föl dr *Bognár István* mélyen átgondolt értekezését az emberi szívről. Az *ápril 23 iki* hangversenyes záróünnepélyre *Pálffy Béla* jött el *Gyomárról*, hogy »*Felebaráti szeretet és humanizmus*« c. beszéddel szerezzen közönségünk ritka élvezetét. A ragyogó ékesszóláson kívül *Szalay Stefike* zongora és *Frankó Sándor* hegedű művészek, *Vikol Rózsi* opera énekesnő emelték első rangu hangversenynyé az ünnepélyt, mely *Beleznay Antal* énekkarával bármelyik fővárosban babért aratott volna *Kiemeljük* még a *kath. lyceum* előző előadásainál folkért közreműködőket. *Csordacsics Ferencné* urasszony egyik böjti estélyünkön az *Ezüst fátyol* legendáját szavalta,

kiváló tehetséget elérülő kidolgozással, remek érzéssel. *Kiss Nóra* zongorajátéka *Giesswein* előadásának nyújtott méltó keretet, *Peiser Sárika* és *Komlóssy Ilonka* böjti előadásaink tartalmát gazdagították játékaikkal.

Junius 27-én védőszentünk nevenapját ültük meg. *Szent László királyunknak*, városunk, egyházmegyénk s egyesületünk patronusának ünnepét *Kath. Körünk* eredeti régi lényébe óhajtja restaurálni. Szeretetünkben elhunyt egyházi elnökünk teljes bucsuval tért meg *Rómából* arany miséjéről, melyet *Öszentségénél* első sorban a nagyváradi *Kath. Kör* tagjainak (valamint a többi keresztény híveknek) eszközölt ki, ha *Szent László napján* a töredelem szentségeihez járulnak. Az ünnep restaurációját méltóbb gondoskodással nem kezdhette. Tagjaink s híveink most már nem is csekély számmal vettek részt a *Várad olasz-i templomból* induló diszes körmeneten, a *székesegyházban* tartott ünnepélyes szt. misén és a közös szt. áldozáson. Reméljük, hogy az ünnep restaurációja f. évben, — minthogy patronusunk nevenapja vasárnapra esik, — még hatalmasabb lépéssel halad előre. Egyesületünk vezetői, kik a mozgalmat indították gondoskodni fognak annak céltudatos folytatásáról is. A nagy ünnepen este 6 órakor a gimnázium disztermében dr *Némethy Gyula* jeles aesteticusunk tartott előadást *Szt. László királyról* a középkori festészetben; *Sebestyén Gyula* joghallgató szavalt s a székesegyházi énekkar remekelt ismét régi *Szt László* énekeivel.

Öszentségének dicsőségében uralkodó X.

valóságára, mint inkább néhány miniszteri tárca elnyerésére indított. A folyosón már osztogatják is a miniszteri tárcákat. *Günther* megtették kuriai elnöknek, helyébe *Holló* igazságügyminiszternek, *Fustknak* odaadták a belügyminiszteri tárcát, *Apponyi* megtették miniszterelnöknek, *Wekerlet* pedig megtartották pénzügyminiszternek. A király személye körüli állás, melyet *Zichy* Aladár gróftól elvesznek, még kiadó, míg *Jekelfalussyt Hoffmann* altábornagy váltáná fel.

A Justh—Holló-akció *Andrássynak* a kabinetből való kiszorítására irányul.

Az agráriusok és román-szerb szerződés. Az agráriusok tegnap délután értekezletet tartottak, melyen a balkán kereskedelmi szerződéseket tárgyalták. Az értekezlet a mellett foglalt állást, hogy Románia és Szerbia ne kapjanak nagyobb gazdasági szerződést. A kormány az agráriusokat eme álláspontjuktól mindenáron el akarta téríteni, azonban eredménytelenül.

Városi közgyűlés.

Amolyan kánikulás közgyűlésnek indult a tegnapi városi közgyűlés s a megnyitáskor alig volt 8—9 városatyja jelen. Később azonban összevödtek vagy 40-en, hogy végig élvezzék a tanácskozást.

Élénkebb vita alig egy-két tárgynál volt. Pedig erősen készültek rá, hogy dr. Weimann Jenő bizottsági tagnak megadják a méltó választ a premontrei rend tagjainak durva megtámadásáért. Weimann Jenő azonban előre látta a fenyegető vihart s indítványának visszavonásával elakarta háritani azt. De nem sikerült csak részben, mert három oldalról is megfelelő leckében részesült.

Amennyiben nem nyújtott a tárgysorozat elég anyagot a vitákra, kipótolták az interpellációkkal. Egész özőne hangzott el az inter-

Pius pápának 50 éves áldozári jubileumát Kath. Körünk is megünnepelte. November 29-én Pius-ünnepélyt tartottunk a kir. kath. jogakadémia disztermében, hol szép s előkelő közönség hallgatta végig Szilágyi Dózsa klaszikus szépségű és tartalma szónoki beszédét. Az igazi apostoli buzgalom e fiatal képviselője évi jelentésünkben külön kiemelendő, akinek már is van multja nemcsak az iskolában, hanem Kath. Körünkben is. Pius-ünnepélyünkön Posta Mariska szavalt, Dús László vil. alelnökünk elnöki megnyitót tartott, végül Popity János a mesterszaváló ragadta magával a közönséget, előadva Erdősy »Láttam a pápát« remek költeményét. Beleznay férfikara itt is kivette részét a jubileum szép sikeréből.

Kath. Körünk irod. és műv. osztálya a mult év vége felé javaslatot terjesztett be választmányunkhoz: katolikus uránia előadások rendezése tárgyában. Választmányunk készséggel karolta fel a praktikus eszmét, melynek feladata volna, hogy a komoly kath. értekezlet vetített képek, mint pl. Róma, Palestina, Lurd, Jézus élete stb. bemutatásával élénkítse. December 23-án és 26-án két próba előadást tartottunk körünk helyiségében, amikor a »Jézus élete« képsorozatot mutattuk be vetítve, dr. Pataky Arnold theol. tanár előadása mellett. Az előadásokat folytatni fogjuk; a jelen szünet annak tudható be, hogy kipróbált géppel még nem rendelkeztünk, de egyik pártfogónk bőkezűsége ezt is lehetővé teszi nemsokára. Egy másik jóakarónk saját költségén alakította át a Kör világítását villanyerőre, mely ép az Uránia előadások miatt vált nélkülözhetlenné.

pellációknak, s már 7 óra volt, mikor az elnökölő főispán a közgyűlést berekesztette.

A tanácskozás lefolyása a következő volt:

Glacs Antal főispán elnökölt.

A törvényhatóság tagjai közepes számmal voltak jelen.

A gyűlés megnyitása után dr. *Cseresnyés* Béla tb. tanácsnok előterjesztette a polgármester havi jelentését, amelynek érdekesebb adatait már közöltük.

Felemlíti még a jelentés, hogy a városi tanács sürgős feliratot intézett a kormányhoz a baja-báttaszéki hid megnyitása és a baja-dombovári vasutvonal kiépítése tárgyában. — Megemlékezik a jelentés az időközben érkezett jótékony adományokról. Végül bejelenti Weinberger Jakab bizottsági tag elhunytát.

A jelentést tudomásul vették.

A polgármester bemutatta a főispán átiratát, mely szerint király ő Felsege megengedte, hogy a városi árvaházban létesített 2 ágyalapítványt ő Felsege nevére és b. e. Erzsébet királyné nevére neveztesse el. — Tudomásul vették.

A vízhiány meggyálása.

A tanács előterjeszti a főmérnök javaslatát, hogy a vízműtelepen a kondenzkúthoz egy 10 méter hosszú fekvő gyűjtő galéria és villamos motor helyeztesse be, amely által napi 1500 köbméterrel több vizet lesz képes szolgáltatni a vízmű s így ez évben elkerülhetnénk a nagyobb fokú vízhiányt. A munkálatok 23,000 koronába kerülnek.

Balogh Döme csodálkozik, hogy most, mikor kibővítés előtt áll a vízmű, miért kell 23000 koronát befektetni.

Dr. *Friedländer* Samu az előterjesztésből azt látja, hogy a 700000 koronás kibővítésre nincs szükség. 23000 koronából 25 %-al emelik a víztermelés, ez pedig elég lesz a közönségnek, tehát a 700,000 koronát ne költse ki.

Weisz Lajos megszavazza a 23000 koronát, de biztosítékot kér arra, hogy nem lesz vízhiány.

Rimler Károly rámutat az eddigi tárgyalásokra, amelyek igazolták, hogy szükséges a vízmű kibővítése. A munkálatokat már kiadták, de késő ősz előtt a kibővítés nem lesz kész. A nyáron okvetlen bekövetkezik oly nagy vízhiány, hogy nappal is el kellene zárni a vezetéket. Ezért kell a kondenz-kút mellé a galéria

Kath. Körünk a mult évben is szép számmal képviseltette magát a budapesti kath. nagygyűlésen, aug. 13-án. Megboldogult egyh. elnökünkön kívül Fetsér Antal főlész. püspök vicarius, dr. Karácsonyi János, Makucz Ernő, Makkay József és dr. Krüger Aladár vettek részt az országos akción; utóbbi értekezett is egyik szakosztályban a földbérlet szövetkezekekről.

A mult évben kath. egyesületünk két igen értékes hagyományhoz is jutott. Egyik Palotay László 15000 koronás hagyománya, a másik a korán elhunyt sályi plebánosnak Tarnay Károlynak hagyománya, akitől 170 darab igen értékes könyvet örököltünk. Egész kis könyvtárat kaptunk, diszes kötésekkel ellátva, melyet e célra készített külön könyvszekrényben helyeztünk el.

Tagjaink számát 1908-ban nemcsak a kilépések, de a halálozások is csökkentették. Közéletünk jeles férfiai mint Óváry Sándor, id. Rimanóczy Kálmán, Tarnay Károly, Remess László és Kovács Béla hunytak el közülünk, kiknek szívünk melyéből kívánunk boldog feltámadást, 1908-ban 16 új tagot vettünk fel, jelenleg 308-an vagyunk.

Az előadottakban rövid vázlatban soroltuk fel 1908. évi működésünket. Bizunk a közgyűlés jóakaratóiban és azt kérjük is, midőn bírálatát gyakorolja felettünk.

Nagyvárad, 1909. március 7.

az igazgató választmány megbízásából:

Dr Imrik Gusztáv,

egy. titkár.

és szivattyu, hogy a vízhiány veszedelmét elkerüljük. Ajánlja a javaslat elfogadását.

Köszeghy József főmérnök szakszerű felvilágosításokkal világítja meg a kérdést s bizonyítja az általa javasolt munkák keresztülvitelének szükségét.

Dr. *Friedländer* Sámuel szatirikusan válaszol a főmérnöknek. Azt vitatja, hogy ha 23000 koronával 1500 köbméter vizet lehet nyerni, akkor két kutat csináljanak 46000 koronával s 3000 köbméter vizet nyernek, amely elég lesz a város közönségének.

A tanács javaslatát elfogadták.

Az 1908 évi vámbevételekről előterjesztett számadásokat elfogadták s a vámszemélyzet részére a 160,000 koronán felüli bevétel 8 százalékát jutalékképpen kiutalták.

A tanács javaslatára a törvényhatóság feliratot intéz a kormányhoz, hogy a közadó tartozásoknak postatakarékpénztári cheque-lapok utján leendő befizetését engedélyezze. Ezzel kapcsolatban dr. *Hoványi* Géza figyelmébe ajánlja a tanácsnak, hogy ha a miniszter nem is bocsátaná ingyen a város rendelkezésére a cheque-könyveket, mégis hozza be a város a cheque-lapok utján befizetését. — Ez kifizeti magát.

Az új bortörvény végrehajtása nagyobb munkával jár s ezért a tanács javasolta, hogy a törvényhatóság irjon fel a miniszterhez az iránt, hogy vagy állami közegek teljesítsék a bortörvény végrehajtása körüli munkálatokat, vagy 1 tisztviselő és 6 rendőr fizetését a fogyasztási adó bevételek terhére engedélyezze. A tanács javaslatát elfogadták.

A városi tanács felhatalmazást kért a közgyűléstől, hogy a magyarországi középiskolai tanárok egyesületét hívja meg, hogy a jövő évben Nagyváradon tartsák meg kongresszusukat.

Dr. *Pács* Sándor indítványozta, hogy a javaslatot vegyék le a napirendről. Az illetékes tényezőket e tárgyban nem is kérdezték meg s a kongresszus nincs is még előkészítve. Pár hónap múlva is határozhatnak e felett.

Rimler Károly polgármester elfogadja a napirendre térést, mert ugyanis csak a jövő évi kongresszusról van szó.

Kolozsvári- és Szőlős-utcák sarkán egy közkut felállítását elhatározták.

Jókai Mór szobrára 300 koronát szavaztak.

Kell-e állami gimnázium?

Ezután dr. *Weimann* Jenő indítványa következett, hogy abból az alkalomból, miszerint a premontrei rend nagyvárad iógimnáziumából 3 diákot fegyelmi uton kizárták, Nagyvárad város törvényhatósága feliratot intézzen a kultuszminiszterhez egy állami gimnázium felállítása iránt. — A városi tanács javasolta, hogy az indítvány felett térjenek napirendre.

De mielőtt a tanács javaslatát felolvasták volna, felszólt dr. *Weimann* Jenő az indítványozó. Indítványát közérdekből tette meg, mert ez kívánja az állami gimnáziumot. A közhangulat azonban felekezeti kérdést csinált belőle. Mivel ő a felekezeti békét nem akarja felbolygatni, annak az érdekében indítványát visszavonja.

Dr. *Hoványi* Gyula tudomásul veszi az indítvány visszavonását, de annak indokolását nem fogadja el. Itt nincs felekezeti békéről szó. A tanári kar a tanulók kizárásával az ifjúság erkölcsi érdekeit védte meg, az pedig minden vallásfelekezet kötelessége. Azt nem engedheti, hogy a kérdésnek olyan színezetet adjanak, mintha a felekezeti békét érintené. Ezért az indítványozó indokolását nem fogadja el.

Hlatky Endre szintén tudomásul veszi az indítvány visszavonását, de az indítványt az eljártára megbolygatta a felekezeti békét s támadta a gimnázium tanárait. Ezt elítéli, mert saját tapasztalatai után ősméri ezt a kiváló rendet. 100 év óta a legnagyobb elismerésre

méltó módon fáradoznak a magyar kultúra fejlesztésén s mindég felekezeti tekintetek nélkül feleltek meg magas hivatásuknak. A 48-as időkben a haza védelmében harcoltak a rend tagjai s minden időben betöltötték hazafiasan kötelességeiket. Ezekről a férfiakról úgy beszélni, mint az az indítványban van, nem helyes, sőt nem szabad. Lehet, hogy később egy állami gimnázium felállításának a kérdése fel lesz vetve, de egészen más indokokból, a város fejlődése folytán. A napirendre térést elfogadja, de a visszavonás indoklását nem.

Az indítvány felett napirendre tértek.

*

Dr. Kasay Kálmán indítványt adott be hogy a Bémer-téren diszes szőlőkutat állíttasson fel a város. A tanács, részint a megfelelő hely, részint a fedezet hiányából javasolta, hogy térjenek napirendre az indítvány felett.

Dr. Kasay Kálmán ajánlja indítványa elfogadását, de ha leszavazzák, jövőre újból megteszi az indítványt.

Napirendre tértek a kérdés felett.

A Tátray-vasöntöde telke.

Tátray Sándor az Ősi-téren vasöntöde céljaira eladott telek telekkönyvből töröltetni kéri azon megszorítást, hogy csak ipari célra használható, ellenkező esetben visszazárja a telek a város tulajdonába. Ezen megszorítás korlátozza a már működésben levő vasöntöde fejlesztését. A városi tanács megszorítást azzal javasolja töröltetni, hogy 20 korona tábláztassék be a visszaháramlás helyére. Nagyváradi város javára.

Dr. Moskovits József kifejtette, hogy másutt teljesen ingyen telket adnak az ilyen vállalatnak, amelynek létesítése városi érdek is. A gyártelep már fel van építve s kitűnően működik. Az eladási ár sem volt valóban kedvezmény, azon a helyen, amelyet fel is kellett tölteni. Most fejleszteni kéne a telepet s hirtelen van szükség, mint minden ilyen vállalatnak. A város érdeke kívánja, hogy minél jobban fejlődhessék az ilyen életképes, nagy jövőjű vállalat. A tanács javaslatával szemben indítványozza, hogy a korlátozás törölését mondja ki a törvényhatóság.

Dr. Stokker József hasonló szellemben szólott, mire a közgyűlés dr. Moskovits József indítványát fogadta el.

*

A lakatos mesterek szakosztályának felebezését, a kulcsimerek meghagyása iránt, elutasították.

A Bottó féle alapítványról szóló oklevelet jóváhagyták.

Interpellációk.

Hat óra után néhány perccel került szó az interpelláció-üzönre.

Weisz Lajos kifogásolta, hogy olyan helyeken, ahol nincs csatorna s a háztulajdonosok hiába tisztítják az utcai folyókat, tömegesen büntetik a háztulajdonosokat. Majd a nappali utcaseprés ellen szólott.

Rimler Károly polgármester elismeri, hogy nagyon hátramaradtunk a köztisztaság tekintetében, de most tanácskoznak a teendőkről. Újváros délnyugati utcáin a tavasszal csatornázni fognak.

Kiss Dávid a Fő utcán állandó aszfalt javítás ellen szólott s intézkedést kér.

A polgármester kijelentette, hogy még e hónapban közös tanácskozássra hívja össze az aszfalt- és a városi vasutársaságot s a főmérnöknek már van a megoldásra javaslata.

Dr. Kasay Kálmán a nyári szinkör építéséről a végszámadásokat sürgeti, hogy lássuk, mennyiben vált be a polgármester kijelentése, miszerint nem kerül többé a szinkör, a megállapított összegnél.

A polgármester megígérte, hogy 1—1 fél hónap múlva bemutatja a végelszámolást.

Dr. Kasay Kálmán a Pece- és Páris-patak rendezését sürgette.

Köszeghy József főmérnök válaszolt. A Pece külső szabályozása őszre készen lesz. A belső szakasz terve még a miniszternél van.

Ennek a financirozása csak a csatornázási szabályrendelet leérkezése után oldható meg. A Páris-patak szabályozása nehezebb, erre vizjogi tárgyalás kell.

Déry János intézkedést kér arra nézve, hogy a pénztárnok elfoglaltatása esetén is történhessenek kifizetések a városi pénztárból.

Rimler Károly e tekintetben ragaszkodik a szabályrendelethez. De az ügy megoldására tárgyalást sürget.

Dr. Déri Ferenc a cölédrtartási szabályrendeletet sürgeti.

Gerő Ármán főkapitány az e tekintetben készítet de a jogügyi bizottság által kifogásolt tervezeteit újból előterjeszti.

Balogh Döme kifogásolja, hogy a polgármester rendeletet adott ki, miszerint a szavazattal bíró tisztviselők fegyelmi büntetés terhe mellett kötelesek a közgyűlésen jelen lenni. Ez zaklatás. Kérte, hogy nem politikai célból adta ki rendeletét a polgármester, hogy a városházi ellenzékét leszavazzák a tisztviselők. Azt szeretné, ha a hivatalos órák betartására adna ki rendeletet.

Rimler Károly polgármester tisztán a város érdekében adta ki rendeletét, hogy vele együtt a tisztviselők a város érdekeit megvédjék. (Ki ellen?) Az ellen tiltakozik, hogy politikai célt akarna a rendelettel szolgálni. Adott esetben a fegyelmi utra viszi a kérdést, hogy lássa, miként ítéli meg a dolgot.

Fried Ferenc Kolozsvári-utca csatornázásának kérdésében kér felvilágosítást.

A polgármester megígérte, hogy a csatornázási szabályrendelet jóváhagyása után a csatornát kiépítik s az egész Kolozsvári-utcat újra kövezik.

Dr. Friedländer Sámuel kérde, hogy miért stagnál a Bunyitay-liget rendezése. Erre nézve van egy nagy adomány s a város erkölcsi obligóban van az adományozó Bunyitay-kanonokkal szemben. Hol nyugszik az ügy. Most olcsóbb munkaerővel lehetne a földmunkákat végeztetni.

A polgármester kijelentette, hogy a tervet a szépirodalmi szakbizottság nem fogadta el s most új tervet készít a főmérnök.

Az összes válaszokat tudomásul vették a közgyűlés este 7 órakor véget ért.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Márc. 18. A kath. kör. bőjti estéje d. u. 6 órakor a jogakadémián.

Március 28. A Biharmegyei Kaszinó közgyűlése. Ápr. 1. A kath. kör bőjti estéje d. u. 6 órakor a jogakadémián.

Április 3. Geyer Stefi hangversenye a Csarnokban.

Ápr. 15. A kath. kör hangversenye d. u. 6 órakor a főgymnáziumban.

* Szakosztályi ülések a vármegyén.

A megyei közgyűlés tárgyainak előkészítését tegnap kezdték meg a vármegyén. Tegnap a harmadik szakosztály ülésezett. Jelen voltak Papp Imre, Baranyi András, Gyöngyössi István dr., Udvarhelyi Béla, Balogh Elemér, Balogh János, Gerlán Gábor dr., Vargha Ákos. A szakosztály kis jelentőségű ügyeket tárgyalt. Feljegyzésre érdemes a Biharmegyei Tanítók Háza alapjára javaslatba hozott 200 korona, továbbá a Jókai szoborra javasolt 300 korona. Ezen kívül javasolta még a szakosztály, hogy a vármegye vegye meg az Újságírók Almanachját. A kör és községi jegyzők kérelmét, melyben segédmunkaerők alkalmazását kérték fedezet hiányában elutasító véleményrel látta el a szakosztály. A harmadik szakosztálynak Csiffra Gerő volt az elnöke s így az üresedésbe jött elnöki helyre a szakosztály egyhangulag Papp Imre választmányi tagot választotta meg.

* **Felforgató elemek ellen.** A budapesti egyetemi ifjuság között nagy megdöbbenést keltett az egyetemi hallgatók azon csoportjának eljárása, akik már nem átalják nyiltan elárulni, hogy ők a hazafiaság és a vallás terén teljesen semlegesek. Nem kell neki haza, még kevésbé a vallás. Szomorú, hogy így van! Különösen azok miatt nagy az elégedetlenség, akik a szabad gondolat cégére alatt azt értik, hogy a vallásokat, különösen a katolikus vallást minél jobban kell piszkolni. A szociáldemokrata elvű egyetemi hallgatókkal szemben már régen feszült a viszony. Mindeme felforgató elemek ellen f. hó 12-én nagy tiltakozó ülés lesz a »Magyar Társadalomtudományi Egyesület« közreműködésével. Lelkes hangú felhívás szólítja csatára az ifjakat, mert a nemzeti fejlődés gyűlölködő ellenségei, az ügynökök, a stréberek, a szájhősök meg akarják hódítani az egyetemet, hogy magukhoz méltó nemzedéket neveljenek.

* **A sorozás eredménye Berettyó-ujfaluban.** A tegnapi nappal befejeződött a berettyóújfalusi sorozás elég kedvező eredménnyel 732 legény állott elő s ezek közül »tauglich« 233 lett. Tehát 33 százalék. A sorozó-bizottság tagjait a következők szerepeltek: Balogh Elemér t. b. főjegyző, Edelmann Lipót cs. k. őrnagy és Barkóczy Károly honvéd alezredes.

* Mihájloviics századost elítélték.

Kettőtört egy katona fényesnek ígérkező karrierje. Mihájloviics Géza honvédszázados, József főherceg gyermekeinek a nevelője nem százados többé. A vád, a melyet ellene emeltek, az volt, hogy a királyi család egyik tagját megsértette és ezért a hadbíróóság a katonai büntető törvénykönyv rendelkezései alapján lefokozta és négy hónapi, más információ szerint négy és fél hónapi súlyos börtönrre ítélte. A magyar Dreyfusügyet most a Ház elé viszik. Farkasházy Zsigmond interpellációt intéz a honvédelmi miniszterhez és követelni fogja most, az ítélet elhangzása után, az ügy aktáinak bemutatását. A lefokozott százados családja kegyelmi kérvényt fog beadni a királyhoz.

* **Gyanus ifju.** Klein Márton rovott multu vásári zsebtolvaj társaságában tegnap délelőtt az egyik nyomozó ellenőr egy idegen ifjut pillantott meg. Nyomban igazolásra hívta fel, mire a nyájas idegen Fried Mór alkalmazás nélküli kereskedő-segédnek mondta magát. Bekísértetvén a rendőrségre itt már annyit beismert, hogy lopás büntette miatt 2 és fél évet töltött legutóbb a szamosújvári fegyintézetben, s pusztán légváltozás céljából jött Nagyváradra. A gyanus ifjut egyelőre biztos zár alá helyezték addig is, míg kiderül, hogy kicsoda is voltaképpen s mit keres itt.

* **Sikkasztó napidíjas.** Postarik János elbocsátott városi napidíjas végrehajtót kinek terhére újabb hivatali sikkasztás esetek derültek ki, s aki — saját beismerése szerint — körülbelül 1000 korona erejéig károsította meg a várost, tegnap délután a rendőrség letartóztatta. Átadják az ügyészségnek.

* **Szerencsétlenség az élesdi iparvasuton.** Tegnap megirtuk, hogy az élesdi Rimanóczy-féle telepen az iparvasuton milyen szerencsétlenség történt. A szerencsétlenül járt mozdonyvezető Illinger Józsefnek hívják és nem Filingernek, amint tegnap telefon közlés alapján irtuk. — Újabb hírek, hogy értesítették az esetről Hermann Aladár vizsgálóbíró, ki Weisz Jakab járási orvossal és Rimanóczy Kál-

tönre és Dán Annát egy évi és hat havi börtönre ítélte. A kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét lényegtelen kiegészítéssel helybenhagyta. Kovács Klotildnak az elszendvedett vizsgálati fogságból 10 és fél hónapot, Dán Annának pedig 8 és fél hónapot számított be a királyi ítélőtábla. Az ítélet ellen dr. Fényes Samu és dr. Admeto Géza védők semmisségi panaszt jelentettek be.

§ **Laszku Demeter a szegedi államfogházban.** Laszku Demeter a hirhedt nemzetiségi agitátor, kit a nagyváradi kir. törvényszék a múlt napokban 6 hónapi államfogházra ítelt, tíz nap óta a kir. ügyészség fogházában tartózkodott. A tegnapi nap folyamán leérkezett a minisztérium internáló végzése, mely szerint Laszku Demeter a szegedi államfogházban lesz köteles leülni hátralévő büntetését. A mai napon már utnak indul a szegedi államfogház felé.

TÁVIRATOK.

A háboru.

London, márc. 11. A parlamenti körök, a melyek már tegnap este ismerték a szerb körjegyzék tartalmát, nagyon kielégíti a dolgok eddigi folyása. Szerbia formaszzerű lemondása következtében az osztrák-magyar—szerb háboru most teljesen ki van zárva, annyival inkább, mert remélik, hogy Szerbia a legújabb osztrák és magyar jegyzékre sem fog kihívó választ adni.

Páris, márc. 11. A lapok azon a nézetben vannak, hogy a szerb körjegyzék alkalmas arra, hogy Ausztriát és Magyarországot kielégítse. A Figaro azt írja, hogy Szerbia nagy áldozatot hozott a békének és hogy a szerb kormány komolyan és sikeresen fáradozott azon, hogy a nép szenvedélyét megfékezze és ezért általános elismerés illeti meg.

Konstantinápoly, márc. 11. A porta megengedte Szerbiának tizenöt kilogramm dinamit keresztülvitelét, a mire állítólag bányacélokra van szüksége, továbbá tizenhét wagon löszerszám keresztülvitelét is, ellenben megtagadta fegyver és hadiszer szállítását, a mely a napokban érkezik Szalonikiba. A porta kijelentette a szerb követnek, hogy ezek keresztülvitelét csak akkor fogja megengedni, ha a Balkán-félsziget békéje egészen biztosítva lesz.

A Román kereskedelmi szerződés.

Bukarest, márc. 31. A tárgyalás alá került kereskedelmi szerződés sorsa tegnap egyszerre hajótörést szenvedett. A szerződésben ugyanis igen kevés engedményt nyújtanak a marhaszállításoknál. A szerződés azonban meg lesz kötve, mert Románia kívánságát teljesíteni fogják.

Bülow állása megrendült.

München, március 11. A szövetségtanács körében komolyan megrendültnek hiszik Bülow herceg állását, mert egyes szövetségi államok nem titkolják, hogy a pénzügyi bizottság halogató és sikertelen tárgyalása elkedvetleníti őket. A dolgok mostani állásában gondolni sem lehet arra, hogy a költségvetés március 31-ig az utolsó határidőig elkészüljön, vagy hogy ezidőszertől kuszált parlamenti helyzetet tisztázzák.

Oriási lavina katasztrófa.

Bécs, március 11. A stájerországi Gasteni közelében tegnap reggel hatalmas hólavina pusztított. A hó tömeg 10 házat sodort le. Eddig 25 halottat szedtek ki a hó alól.

KÖZGAZDASÁG.

== **Tenyézsértés kiállítás és vásár Nagyváradon.** A biharmegyei gazdasági egyesület március hó 14-én és 15-én azaz vasárnap és hétfőn az egyesület városligetben levő székházának udvarán tenyézsértés kiállítás és vásárt rendez. A kiállítás rendező bizottsága tegnap tartott gyűlésen a még szükséges intézkedéseket megtette a kiállítás érdekében, mely az előjelekből itélve jól fog sikerülni.

A kiállítás és vásár vasárnap reggel 9 órakor nyílik meg, ezt megelőzőleg 8 órakor a bíráló bizottság működik s megállapítja a jutalmazandók sorrendjét, mely a bírálót befejezésekor ki lesz függesztve.

A következő díjak lesznek kiadva: Első díj: Diszoklevél. Második díj: Aranyérem. Harmadik díj: Ezüst érem. Negyedik díj: Bronz érem. Ötödik díj: Elismerő oklevél.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, márc. 9

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	— — —	10.38
Rozs okt. —	— — —	8.96
Zab májusra	— — —	—
Zab okt. —	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908.	— — —	6.85
Tengeri jul.	— — —	6.69

Értéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, márc. 9

Osztrák hitelrészvény	— —	631.25
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
Leszámitoló bank	— —	743.75
Rimamurányi	— —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	— —	692.25
Közuti vasut	— —	552.—
Városi villamos vasut	— —	269.—

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktözsde 1909. márc. 9

Magyar arany járadék 4. száz.	— —	111.50
Magyar koronajáradék 4. száz.	— —	93.25
Magyar koronajáradék	— —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	— —	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	— —	95.50
Magyar nyereséj sorsjegy kölesön	— —	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	— —	94.50
Osztrák járadék papírban	— —	186.—
Osztrák járadék ezüstben	— —	145.—
Osztrák járadék aranyban	— —	97.25
Osztrák korona járadék	— —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	— —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	— —	730.—
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
London vista	— —	631.50
Páris vista	— —	689.50
20 márkás arany	— —	23.51
20 frankos (Napoleon) —	— —	19.02
Német birodalmi márka	— —	117.96

REGÉNYCSARNOK.

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Írta: **Faragó Béla.**

(Folytatás.)

8

— Teremtucscse kapóra jön, odaadnám érte a repcetermésem.

— Én is két évi bucsuztató halottamat, ha mindjárt dupla stólás is.

De jaj vége szakadt most a vásárnak... a tekintetes asszony lépett be nagy haraggal, valóságos nagy mosási haraggal, nem olyan közönséges surolgatási berzenkedéssel.

Egyszerre leesett a főköthő Móni bácsi fejéről és olyanná töpörödött, mint az árva fűszál, mit szárazság idején a szöcskék épen hagytak. Elbujt a rektor széles háta mögé.

— Mit keresel itt te, ilyen állapotban szerencsétlen teremtes!

Móni bácsi a rektor háta mögül oda pillantott, ő is megijedt. Hosszu gyalog uton elrongyolt cipőt, tuskétól tépett ruhát látott.

— Kedves asszonynéném...

— Nem vagyok én neked nénéd, te boszorkányok komornája, ördögök markotányosnéja. Pusztulj!

A szegény teremtes térdre omlott, átkulcsolta nénye lábait. — Kegyelmezzem kedves Stánci néném, üssön agyon, de ne kergessen el. Nem vagyok én rossz, csak szerencsétlen.

Móni bácsi kivette nagy kék kendőjét és szeméit törölgette. A rektor megszorította kezét és ez ismét kölcsön adott egy kis bátorságot.

— Ki vagy kedves leányom?

— Ne avatkozzál, palvar regimentjéből való, az én atyámfia dolgába, intézd a magad rokonai ügyét, te félbe maradt hebehurgya sajtár! A magaméit én itélem el...

— Asszony, nem szeretem a figurát. A te rokonaid az én rokonaim is. Ezt a szerencsétlen leányt el nem eresztem. Inkább fel is ut, le is ut, mind a vizig szárazon, nem szeretem, ha valakinek a szíve kovász nélkül van.

(Folyt. köv.)

A szerkesztőség vezetője

Dr. VUCSKIOS GYULA.

NYILTTÉR.

A **Biharmegyei Takarékpénztár** igazgatósága mely megilletődéssel tudatja, hogy

WEINBERGER JAKAB ur

intézetünk igazgatósági tagja

folyó hó 10-én jobblétre szenderült.

A megboldogult hosszú időn át mint igazgatóságunk tagja, lakadatlan tevékenységet tanusított és szeretettel karolta fel intézetünk ügyeit, minélfogva elhunytá pótolhatlan veszteséggel sujtott bennünket. Hálás kegyelettel fogjuk emléket megőrizni.

Nagyvárad, 1909. március 10.

:: Impregnált ::

gazdasági magvak

a m. kir. vetőmagvizsgáló állomás ólomzárjával ellátva minden zsák. Legmagasabb csira képesség és aranka mentességről szavatolunk.

Mauthner-féle

Vetemény magvak.

Virág magvak, — pázsit mag

Mezei János és Társánál

Nagyvárad, Szt. László-tér.

:: Nagyvárad Takarékpénztár épület. ::

Telephon: 249. szám.

Hirdetmény

a hadmentességi díj alá tartozó egyének által teendő bejelentések tárgyában.

1909. évi március hóban tartozik az, ki:

1. mint hadi szolgálatra alkalmatlan, az állítási lajstromból töröltetett;
2. mint fegyveres szolgálatra alkalmatlan fegyverképtelennek nyilvánított;
3. a katonai szolgálatból oly testi fogyatkozás miatt bocsátott el, mely őt keresetképtelenné nem tette s mely nem a katonai szolgálat teljesítésének következménye;
4. Az 1868. XL. t.-c. alapján, mint családfenntartó felmentetett és az 1889. VI. t.-c. életbe lépte után is bármely okból fel nem avatott;

E. külföldre költözési engedélyt nyert és hadmentességi díjfizetési kötelezettsége még tart, ama község elöljáróságánál (városi adóhivatalnál) hol állandóan tartózkodik, az e célra szolgáló nyomtatványon:

- a) polgári állását;
- b) lakását;
- c) ama sorozójárás, illetőleg község nevét, melyben a hadkötelezettség alól mentesített;
- d) azt az évet, melytől fogva a felmentés számítható, bejelenteni és
- e) a reá, esetleg ama családfőre, kinek családjához tartozik, a megelőző 1908. évden állandó lakhelyén, esetleg, más községben is kivetett egyenes államadókat összegét hitelesen kimutatni.

Ezenkívül tartozik:

- f) az a véd-, illetve díjköteles, kinek hadmentességi díját a törvény 11. §-a értelmében a munkaadó fizeti, a munkaadó a nevét és lakását bejelenteni.

Ezen adatok bejelentésének elmulasztása az 1880. évi XXVII. t.-c. 20. §-a értelmében a kirovandó hadmentességi díj három egész hatszoros összegének megfelelő pénzbírságot von maga után.

Ha a munkaadó személyében az alatt az idő alatt, mely a bejelentés beadása és a díj esedékességének napja (az év október hó 1-je) között le-

folyt változás állott be, eme változást a díjköteles az 1883. évi IX. t.-c. 4. §-nak 3-ik pontja értelmében ott, ahol az első bejelentést tette, szintén bejelenteni köteles.

Azon díjköteleseknek, kik állandó lakhelyükön kívül másutt adóval megóvva nincsennek, megengedtetik, hogy a községi elöljáróság (városi adóhivatal) előtt személyesen megjelenvén, vallomásukat ugyanott tollba mondassák, de ha tenni ezt elmulasztják, a fentebb említett pénzbírság ellenük teljes szigorral fog alkalmaztatni.

Kelt Nagyvárad, 1909. március hó 1-én.

Városi adóhivatal.

Lucz fenyők

180—250 cm. magasságban kaphatók.

Ára helyben földtömbbel kiásva:

100 drb K 80.—

1000 drb K 700.—

„Kisszántói intézőség“

u p Bors, Biharmegye.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 4.50 kor. 100 gyertyásé 7 kor. 50 fill.

10 drb. egyidejű vételnél 10% eng.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. léertől 12 léertől minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világitási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletos szolgálat.

BELÉPÉSI FELHÍVÁS.

A „MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET“

1909. évi július hó 1-én új évtársulatot kezd, mely 1912. június hó végéig tart.

A szövetségbe tagul bárki beléphet, ha legalább egy üzletrészt jegyez, vagyis legalább 20 fillér heti befizetésére kötelezi magát. A befizetett összeg három év leteltével, kamat és nyereséggel együtt a résztvevőknek készpénzben fizettetik vissza. Minden tag több üzletrészt jegyezhet.

A befizetési könyvecskék mindjárt a belépés alkalmával szolgáltatnak ki.

Vidéki tagok a befizetéseket posta cheque által teljesíthetik (portómentesen). A szövetség célja a takarékoságot előmozdítani és tagjainak lehetővé tenni, hogy szükség esetén gyorsan olcsó kölcsönhöz juthassanak, nemcsak a befizetett összeg erejéig, hanem azon felül is. Most végződő évtársulatunk is igen szép eredménnyel működik; tagjai a rendes takarékpénztári kamatlábnál jóval magasabb osztalékban részesülnek.

A szövetség helyisége a Magyar Bank részvénytársaság I. emeleti üzlethelyiségében van, Nagyváradon, („Fekete Sas“ bérpalota).

Jegyzések már a mai naptól kezdve elfogadtnak, melynek mielőbbi eszközölsére felkérjük a szövetséget t. tagjait, valamint az újonnan belépni szándékozókat.

Nagyvárad, 1909. március havában.

A Magyar Takarékszövetkezet igazgatósága:

Dr. Adorján Emil

Lukách Géza, elnök.

Darvassy Lajos

Köszeghy József

Sziládky Ernő

Dr. Kurländer Ede.

Belépési felhívás a 6-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelében alakult **Belvárosi Takaréék és Hitelszövetkezet** minden év január és július elsején egy-egy három évig tartó új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér fizetendő, melynek összege a három év elteltével a felmerülendő haszonnal együtt fog az üzletrészesekéek visszafizettetni.

A szövetkezet célja a takarékoszt előmozdítani s a tagok hitelgényeit kielégíteni. Szövetkezetünk tehát amellet, hogy a takarékoszt ügyét szolgálja tagjainak betéteik négyötödrésze erejéig kölcsönt is nyújt.

Vidéki tagok a heti befizetéseiket befizetési lapok útján teljesíthetik.

Felvételidij üzletrészenként 10 fillér s az első betét befizetésekor mindenki megkapja a saját nevére kiállított betéti könyvecskéjét.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik szövetkezetünk tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rákóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takaréék és Hitelszövetkezet Igazgatósága.

„Unicum Drill“ vetőgépek

„Bächer“-féle acélekék

igen olcsó árban és előnyös feltételek mellett

kaphatók

FRYDÉNYSI KÁROLY és FIA cégnél Nagyváradon.

A folyó hó végén nyilvános aláírásra kerülő

4½% m. kir. kincstári jegyekre előjegyzéseket az eredeti felvételek mellett elfogadunk.

MAGYAR BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

TÖRLESZTÉSES JELZÁLOGKÖLCSÖNÖKET

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre

féléves részletekben,

melyekben a kamat és tőke törlesztése bennfoglaltatik, 500 koronától kezdve a legelőnyösebb feltételek mellett ad,

esetleg drága kamatozású kölcsönöket konvertál a

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Kölcsönkéreseknel telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv beküldése szükségeltetik.

ÖZV. BÁRÓ VAY ARNOLDNÉ

szül. MIKES grófnő zongoraművészne

folyó évi április hó második felében

tartja meg egyetlen

hangversenyét!

Jegyek előjegyezhetők: Sebő Imre könyv- és papirkereskedésében.